

De Inclusieve Stad: ondersteuning vanuit de leefwereld

Op 10 maart 2016 ondertekenden de gemeenten Eindhoven, Enschede, Leeuwarden, Utrecht en Zaanstad, samen met het Rijk de City Deal Inclusieve Stad. De City Deal komt voort uit Agenda Stad. Hierin werken steden, provincies, ministeries, private partijen, kennisinstellingen en andere actoren samen aan vernieuwende aanpakken om groei, innovatie en leefbaarheid van steden in samenhang te versterken.

In de City Deal Inclusieve Stad hebben de ministeries van BZK, SZW en VWS en de vijf gemeenten afspraken gemaakt over het verbeteren van de ondersteuning van inwoners die op meerdere terreinen ondersteuning nodig hebben van een gemeente. Andere ministeries, zoals OCW en VenJ, haken ook bij de City Deal aan.

De ondertekenaars realiseren zich dat het succes van gemeenten mede wordt bepaald door de vraag of zij - samen met hun inwoners en maatschappelijke partners - erin slagen de samenhang in hun stad te bewaren en ervoor te zorgen dat iedereen mee doet naar vermogen. De City Deal Inclusieve Stad richt zich op de groep inwoners voor wie dit niet vanzelf gaat en daar soms ondersteuning bij nodig heeft.

Gemeenten ontwikkelen voor hen een samenhangend beleid door de mogelijkheden binnen de huidige wet- en regelgeving maximaal te benutten. Soms knelt deze wet- en regelgeving. Samen met het Rijk wordt dan bezien of regelgeving vereenvoudigd kan worden, zodat flexibiliteit en maatwerk mogelijk wordt. Met als doel dat ondersteuningssystemen beter aansluiten bij de leefwereld van inwoners en hun mogelijkheden tot actieve participatie worden vergroot.

De vijf gemeenten en het Rijk trekken hierin dus samen op. Streven is de samenwerking op korte termijn uit te breiden met partners buiten de overheid, zoals zorgverzekeraars en woningcorporaties.

Projectleiding
Hans Weggemans

info@hansweggemans.nl

Procesondersteuning
Veerle Petit

info@veerlepetit.nl

April 2016

Inclusieve Stad

Ondersteuning vanuit de leefwereld

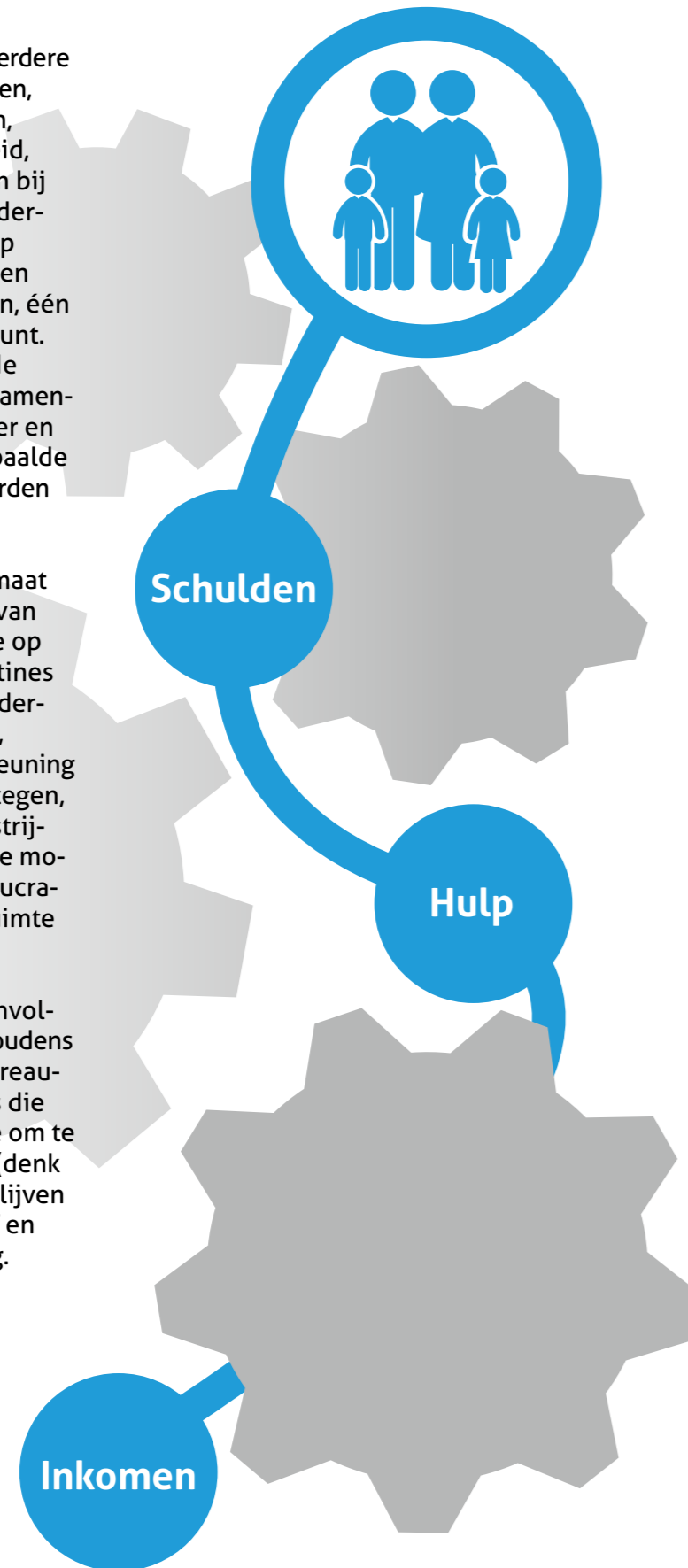
Een samenwerking van de gemeenten Eindhoven, Enschede, Leeuwarden, Utrecht en Zaanstad met het Rijk

Stysteemwereld sluit niet aan op leefwereld

Sommige mensen hebben problemen op meerdere gebieden, bijvoorbeeld psychische problemen, verstandelijke of lichamelijke beperkingen, problemen met de opvoeding, werkloosheid, armoede of schulden. Deze mensen komen bij wijkteams in gemeenten en vragen om ondersteuning. Wijkteams bieden begeleiding op alle leefgebieden, op een laagdrempelige en toegankelijke wijze, dichtbij huis. Eén gezin, één plan en één hulpverlener is hun uitgangspunt. Door deze generalistische werkwijze is de afgelopen tijd meer zicht ontstaan op de samenhang tussen de problemen van een inwoner en op de machteloosheid die ontstaat als bepaalde cruciale problemen niet of onvoldoende worden opgelost.

De systeemwereld vormt met enige regelmaat een hindernis voor het effectief oplossen van problemen. Met systeemwereld doelen we op het geheel van regels, werkprocessen, routines en administratieve processen waarmee ondersteuning op het gebied van wonen, werken, inkomen, schulden, (jeugd)hulp en ondersteuning gepaard gaat. Soms spreken regels elkaar tegen, stellen gemeenten en/of instanties tegenstrijdige eisen, kennen sociaal werkers niet alle mogelijkheden of moeten zij complexe bureaucratische procedures doorlopen die weinig ruimte laten voor maatwerk.

Anders gezegd: de systeemwereld sluit onvoldoende aan bij de leefwereld van de huishoudens die het betreft. De complexiteit van ons bureaucratische stelsel komt terecht bij inwoners die het minst zijn toegerust om hier goed mee om te gaan. Het feit dat op basale leefgebieden (denk aan financiën en wonen) hun problemen blijven voortbestaan, belemmert hen in het actief en betrokken deelnemen aan de samenleving.

Actiepunten

De vijf gemeenten en het Rijk willen:

- **Leefwereld als bron van innovatie:** Praktijkonderzoek in de vijf steden door het analyseren van casussen en het ontwikkelen van alternatieve arrangementen samen met het huishouden.
- **Herontwerp van interventies:** Op basis van het praktijkonderzoek onvolkomenheden, botsende logica's en knelpunten signaleren bij gemeenten en (uitvoerende) rijksinstanties. Vervolgens experimenteren met alternatieve arrangementen en op basis van de bevindingen voorstellen doen voor vernieuwing van de ondersteuningssystemen.
- **Input voor professionaliseringsprogramma's:** Formuleren van aanbevelingen ten aanzien van de rol van de professionals. Ruimte voor sociaal werkers om te doen wat nodig is (maatwerkarrangementen) en versterken van de hiervoor noodzakelijke competenties.
- **Kostenbewustzijn verhogen:** Stimuleren van het denken en handelen van professionals in termen van maatschappelijk en financieel rendement.

De vier actiepunten in verbinding

Leren op basis van praktijkvoorbeelden

Elk van de vijf gemeenten gaat aan de slag met circa 20 casussen waarbij in beeld wordt gebracht waar werkprocessen, gemeentelijke routines, regelgeving en bureaucratie een effectieve oplossing in de weg staan. Ook wordt gekeken naar hoe het rendement van de maatschappelijke investeringen kan worden verhoogd. In de analyse worden ook de kosten van de ondersteuning meegenomen ("kassabonnetje"). Eén en ander mondt uit in een maatwerkplan per huishouden, waarin een soepele oplossing in de systeemwereld gekoppeld wordt aan een actieve eigen inbreng van het huishouden. Uitgangspunt: kostenbewust doen wat nodig is. Om te bekijken wat echte oplossingen zijn voor inwoners, mogen de grenzen van regelgeving worden opgezocht. Zo kunnen Rijk en gemeenten samen kijken tegen welke hindernissen de sociaal werkers in de praktijk aanlopen en hoe die zijn op te lossen in aanpassing van regels, andere manieren van financiering of werken.

Hoe kan de ondersteuning in de hele keten beter? Want problemen van een huishouden integraal aanpakken klinkt gemakkelijk, in de praktijk betekent het vaak een nieuwe manier van werken.

Het kassabonnetje

Planning

- In de zomer wordt een document opgesteld met daarin de rode draden die uit de analyse van de 100 casussen voortvloeien.
- Op basis hiervan starten gemeenten en het Rijk na de zomer experimenten rond een andere, vernieuwende manier van werken in de vijf gemeenten.
- Begin 2017 monden de leerervaringen van die experimenten uit in een veranderagenda met aanbevelingen voor vernieuwing van het ondersteuningssysteem.
- Leerervaringen worden tussentijds gedeeld met diverse professionaliseringsprogramma's in het land en gekoppeld aan reguliere opleidingen van hogescholen. De vijf gemeenten werken hierbij nauw samen met de hogeschool in hun regio.
- Ook vindt er een landelijke conferentie plaats.

